

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Навчально-науковий інститут мистецтв
Кафедра сценічного мистецтва і хореографії

**Методичні рекомендації
до самостійної роботи студентів
з дисципліни
«Сценічний рух»**

Освітньо- професійна програма «Сценічне мистецтво»
першого (бакалаврського) рівня

за спеціальністю 026 Сценічне мистецтво
галузі знань 02 Культура і мистецтво

Затверджено на засіданні кафедри
сценічного мистецтва і хореографії.
Протокол № 9 від «18» жовтня 2023 р.

Івано-Франківськ – 2024 рік

Методичні рекомендації до самостійної роботи для студентів за спеціальністю 026 Сценічне мистецтво

«18» жовтня 2023р. 28 с.

Розробник: ДОБРЯК Олександр – старший викладач кафедри сценічного мистецтва і хореографії

Методичні рекомендації затверджені на засіданні сценічного мистецтва і хореографії

Протокол № 9 від «18» жовтня 2023 р.

Завідувач кафедри _____ (Кукуруза Н. В.)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

«18» жовтня 2023 р.

Схвалено Навчально-методичною комісією Навчально-наукового інституту мистецтв.

Протокол від «12 » лютого 2024 р. №4

«12» лютого 2024 р.

Голова _____ (Макогін Г. В.)

© Добряк О.Я., 2024

УДК 378 : 792.2

Затверджено та рекомендовано до друку Вченою радою Навчально-наукового інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (протокол №4 від 14 лютого 2024 р.)

Автори:

Добряк Олександр Якович, старший викладач кафедри сценічного мистецтва і хореографії

Рецензенти:

ПРОКОП'ЯК Віра Богданівна, доцентка кафедри сценічного мистецтва і хореографії Навчально-наукового інституту мистецтв, Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника, кандидатка мистецтвознавства

Добряк О.Я.

Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів з дисципліни «Сценічний рух» освітнього рівня «бакалавр»: освітньо-професійна програма «Сценічне мистецтво», спеціальність 026 Сценічне мистецтво, галузі знань 02 Культура і мистецтво укладена відповідно до вимог підготовки фахівців, представлених у законодавчих і нормативних документах про вищу освіту. Івано-Франківськ, 2024. 28 с.

© Добряк О.Я. 2024 р.

© Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2024 р.

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка
2. Структурно-логічна схема дисципліни «Сценічний рух»
(міждисциплінарні зв'язки)
3. Загальні методичні вказівки щодо організації навчання та самостійної роботи.
4. Програма навчальної дисципліни
5. Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи
6. Рекомендована література
7. Інформаційні ресурси

1. Пояснювальна записка

Зміст навчальної дисципліни. Навчальний предмет «Сценічний рух» є продовженням курсу «Тренінг» у якому передбачено, що педагогічний процес повинен бути підпорядкований вихованню готовності артиста до творчості. Основою життя в творчому навчальному процесі студента і педагога є контакт, який формується за умов довіри і самостійної роботи студента над собою, здатністю швидко орієнтуватися в конкретних сценічних завданнях та надання викладачем простору для втілення фантазії, уяви, уваги і всіх психофізичних процесів. Виконання цих завдань передбачає курс навчальної дисципліни «Сценічний рух».

Ідейний зміст твору розкривається сценічними засобами. Одним з найбільш важливих – є організація дії у просторі. Необхідно знаходити зовнішню форму існування дії, надати їй такої пластичної форми, яка найкращим чином розкрила б її внутрішню форму існування, її внутрішню суть. Діючи в часі та просторі, вступаючи у взаємодію один з одним і з матеріальним середовищем, артисти створюють особливий пластичний малюнок сценічного дійства, який повинен бути не випадковим, анархічним, а підкореним загальному задуму, повинен бути художньо цілісним.

Таким чином, вміння вірно організувати тіло у просторі, здатність до мовнорухової координації, наявність рухових навичок, які формують елементарну пластичну грамотність, дозволяють артисту вирішувати складні творчі завдання.

Мета. Метою викладання навчальної дисципліни «Сценічний рух» є розкриття творчих здібностей і розвиток психофізичних можливостей природного апарата студентів, виховання пластичної культури виконавця, набуття початкових вмінь підвищувати і творчо використовувати пластичну виразність виконавців; опанування професійними навиками сценічного існування у просторі і часі майбутніх виконавців, для творчої діяльності.

Завдання курсу «Сценічний рух»

Основними завданнями навчальної дисципліни «Сценічний рух» є:

- всебічний розвиток тіла шляхом різноманітних тренувань;
- усунення індивідуальних фізичних і психічних недоліків;
- розширення діапазону рухових можливостей;
- уміння вибудовувати пластичні фрази і діалог з партнером на основі набутих навичок;
- опанування здатності логічно, послідовно і самостійно вибудовувати конкретні дійові завдання;
- формування поведінки та навиків власного сценічного досвіду;
- формування здатності перевтілюватись і заповнювати новий простір різними простими і складними руховими імпровізаціями.

Вивчення дисципліни «Сценічний рух» сприяє формуванню у студента таких **компетентностей:**

Загальнонаукові компетентності:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- Здатність застосовувати фундаментальні знання у практичних ситуаціях;
- Здатність до критики й самокритики;
- Здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
- Здатність генерувати нові ідеї (креативність);
- Здатність виявляти, ставити і вирішувати проблеми;
- Здатність до автономної і командної роботи;
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- Здатність оцінювати і забезпечувати якість виконаних робіт

Загально-професійні компетентності:

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

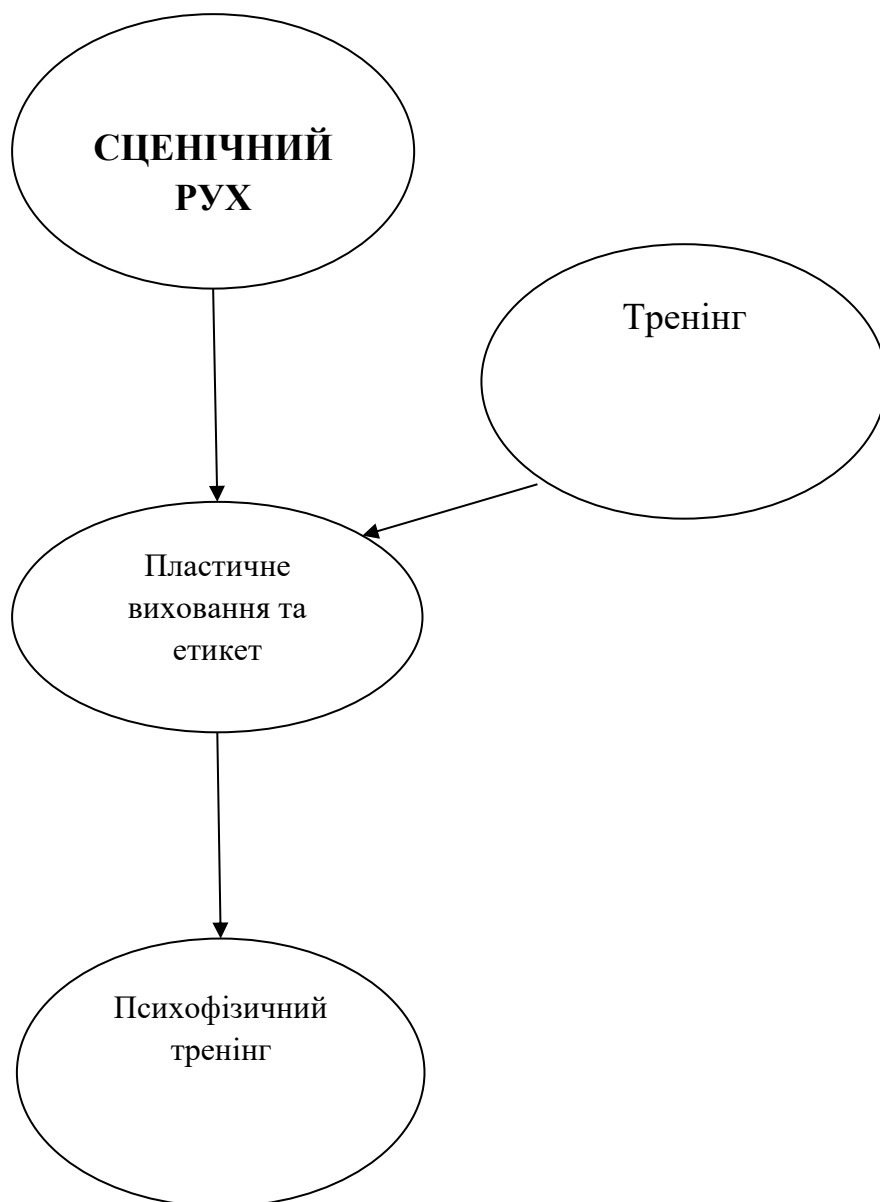
Фахові компетентності:

- Здатність генерувати задум і здійснювати розробку нової художньої ідеї та її втілення у творі сценічного мистецтва;
- Здатність до публічної презентації результату власної творчої (інтелектуальної) діяльності;
- Здатність до ефективної діяльності в колективі в процесі створення синтетичного за своєю природою сценічного твору, керівництва роботою і/або участі у складі творчої групи в процесі його підготовки;
- Здатність до вибору відповідних творчому задуму засобів мистецького (сценічного) висловлювання;
- Здатність оперувати новітніми інформаційними й цифровими технологіями в процесі реалізації художньої ідеї та осмислення творчого результату;
- Здатність до критичного аналізу, оцінки й синтезу нових складних ідей у творчо-виробничій сценічній діяльності.

2. Структурно-логічна схема навчальної дисципліни

«Сценічний рух»

(міждисциплінарні зв'язки)

3. Загальні методичні вказівки щодо організації навчання і самостійної роботи

ВСТУП

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- теоретичні основи предмету «Сценічний рух»;
- правила техніки безпеки, а також основні методичні принципи роботи;
- праці науковців та практиків, які досліджували дану дисципліну.

вміти:

- досконало володіти всім комплексом виражальних засобів, що вивчаються в рамках дисципліни;
- керуватись у практичній діяльності основними елементами творчого самопочуття;
- здійснювати справжні, доцільні, органічні дії у запропонованих обставинах;
- користуватись у творчій роботі імпровізацією;
- творити в умовах колективної взаємодії

На засвоєння курсу «Сценічний рух» навчальним планом відведено 180 годин. З них аудиторних – 60 практичних годин, самостійної роботи – 120 годин.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Інструктаж з техніки безпеки

Тема2. Рухова координація

Тема 3. Сценічні падіння

Тема 4. Підтримки та переноси партнера

Змістовий модуль 2.

Тема 1. Режисура сценічного бою. Бій без застосування зброї

Тема2. Удари кулаком

Тема 3. Удари ногами

Тема 4. Захвати й кидки

Тема 5. Композиційна побудова рукопашної сутички

5. Методичні рекомендації до вивчення тем

та виконання самостійної роботи

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Інструктаж з техніки безпеки

На початку вивчення дисципліни студенту слід досконало вивчити техніку безпеки. Головні принципи роботи полягають у незаперечній дисципліні, що панує на занятті. Усі завдання відпрацьовуються чітко за командою викладача. При виконанні технічного завдання необхідно переконатися у підготовленості робочого простору – достатньо місця для виконання, за потреби, підготовлені пом'якшуючі мати, тощо...

Запитання для самоперевірки.

1. Перелічіть основні правила техніки безпеки в аудиторії під час заняття.

Запитання та завдання для самостійної роботи

1. Складіть особистий бюлетень з техніки безпеки та доповніть його своїми власними пунктами.

Література

1. Абрамович О., Кудренко А. Сценічна пластика в контексті сучасного акторського мистецтва. Молодий вчений, 9 (73). 2019. С.133–136.
2. Бусол А., Бусол В., Кроншталь Г., Цибульський М. Сценічний рух як складова професійної підготовки студентів спеціальності акторська майстерність. Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. праць. Вип. 17. Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського. Вінниця : ТОВ «Ландо ЛТД», 2014. С. 34–41.
3. Гусакова Н. М., Штефюк В. Д. Техніка актора як фундаментальний орієнтир пізнання та удосконалення природи професійної діяльності. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. № 2. Київ : ІДЕЯ ПРИНТ, 2020. С. 286–290.
4. Кох І. Основи сценічного руху: 38 урок. К.: Мистецтво. 1966. 104 с.
5. Морозова Г. Сценічний бій (фехтування і пластичні трюки у виставі). К.: Мистецтво, 1972. 143 с.
6. Саган В. А. Акторський тренінг – основа розвитку творчої особистості (дидактика і методика) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. культури і мистецтв. Луганськ : ЛДІКМ, 2011. 184 с.
7. Старостін Ю.О. Сценічний рух як складова професійної підготовки актора. Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К.Карпенка-Карого, [e-journal] 24. 2019. С.75–78.
8. Юдов, М., Альмувайл, Ф., Білецька, О., Мандзій, І. Особливості сценічного бою в театрі та кіно. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Сценічне мистецтво, 4(2). 2021. С.163–182.

Тема 2. Рухова координація

Робота студента починається з тренінгу на покращення рухової координації. Для цього опрацьовуються такі вправи, що поєднують виконання певного пластичного малюнка під рахунок, під час промовляння певного тексту чи вірша. Вправа «дзеркало» (точне повторення пластичного малюнка партнера, що стоїть напроти). М'язова пам'ять – створення тривалих ланцюжків фізичних рухів та

положень, що слід повторити за партнером і додати наприкінці ланцюжка свій рух.

Запитання та завдання для самостійної роботи

1. Запропонуйте свою вправу, що стимулює покращення рухової координації. Введіть її до свого «туалету актора».

2. Оберіть короткий вірш і придумайте до кожної його фрази виразну пластичну позу. Відпрацюйте читання вірша з чітким і впевненим відтворенням пластичного малюнка.

Література

1. Абрамович О., Кудренко А. Сценічна пластика в контексті сучасного акторського мистецтва. Молодий вчений, 9 (73). 2019. С.133–136.

2. Бусол А., Бусол В., Кроншталь Г., Цибульський М. Сценічний рух як складова професійної підготовки студентів спеціальності акторська майстерність. Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. праць. Вип. 17. Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського. Вінниця : ТОВ «Ландо ЛТД», 2014. С. 34–41.

3. Гусакова Н. М., Штефюк В. Д. Техніка актора як фундаментальний орієнтир пізнання та удосконалення природи професійної діяльності. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. № 2. Київ : ІДЕЯ ПРИНТ, 2020. С. 286–290.

4. Кох І. Основи сценічного руху: 38 урок. К.: Мистецтво. 1966. 104 с.

5. Морозова Г. Сценічний бій (фехтування і пластичні трюки у виставі). К.: Мистецтво, 1972. 143 с.

6. Саган В. А. Акторський тренінг – основа розвитку творчої особистості (дидактика і методика) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. культури і мистецтв. Луганськ : ЛДІКМ, 2011. 184 с.

7. Старостін Ю.О. Сценічний рух як складова професійної підготовки актора. Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К.Карпенка-Карого, [e-journal] 24. 2019. С.75–78.

8. Юдов, М., Альмувайл, Ф., Білецька, О., Мандзій, І. Особливості сценічного бою в театрі та кіно. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Сценічне мистецтво, 4(2). 2021. С.163–182.

Тема 3. Сценічні падіння

Студенти вивчають основи сценічного падіння. Спершу ще раз обговорюються правила безпеки і техніка виконання конкретного виду падіння. Техніка відпрацьовується в повільному темпі. Можна залучати м'які мати. Запропоновані обставини – втрата свідомості. Головний принцип – падіння здійснюється на частини тіла, вкриті шаром м'язів – стегна, сідниці, м'язи рук... Падіння відпрацьовуються на лівий і правий бік, на спину, на живіт (із залученням опори на руки), або скручуючись.

Запитання для самоперевірки.

1. Які частини тіла найменш травмонебезпечні під час падіння?

Запитання та завдання для самостійної роботи

1. Складіть етюд, що виправдано містить в собі технічний елемент падіння. Оберіть різновид падіння, найбільш відповідний до обраної мізансцени.

Література

1. Абрамович О., Кудренко А. Сценічна пластика в контексті сучасного акторського мистецтва. Молодий вчений, 9 (73). 2019. С.133–136.

2. Бусол А., Бусол В., Кроншталь Г., Цибульський М. Сценічний рух як складова професійної підготовки студентів спеціальності акторська майстерність. Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. праць. Вип. 17. Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського. Вінниця : ТОВ «Ландо ЛТД», 2014. С. 34–41.

3. Гусакова Н. М., Штефюк В. Д. Техніка актора як фундаментальний орієнтир пізнання та удосконалення природи професійної діяльності. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. № 2. Київ : ІДЕЯ ПРИНТ, 2020. С. 286–290.

4. Кох І. Основи сценічного руху: 38 урок. К.: Мистецтво. 1966. 104 с.

5. Морозова Г. Сценічний бій (фехтування і пластичні трюки у виставі). К.: Мистецтво, 1972. 143 с.

6. Саган В. А. Акторський тренінг – основа розвитку творчої особистості (дидактика і методика) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. культури і мистецтв. Луганськ : ЛДІКМ, 2011. 184 с.

7. Старостін Ю.О. Сценічний рух як складова професійної підготовки актора. Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К.Карпенка-Карого, [e-journal] 24. 2019. С.75–78.

8. Юдов, М., Альмуваїл, Ф., Білецька, О., Мандзій, І. Особливості сценічного бою в театрі та кіно. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Сценічне мистецтво, 4(2). 2021. С.163–182.

Тема 4. Підтримки та переноси партнера

При роботі з підтримками та переносами виділяються ті студенти, силові показники яких дозволяють підняти партнера/партнерку. Так само не слід наполягати на підйомах та переносах студентів, чия маса тіла надто велика для партнера. При переносі партнерка повинна відчувати власний центр ваги. Перебуваючи на руках у партнера, слід згрупувати і напружити м'язовий корсет, щоб полегшити перенесення. Відповідно до запропонованих обставин (імітуючи непритомну, або мертву) розслабленими залишаються, наприклад, кінцівка, що звисає і підкреслює непритомність. Відпрацьовуються переноси партнерки перед собою на грудях, на плечах, підтримуючи за ноги, за головою, звішуючи руки з одного плеча, а ноги з іншого.

Якщо дозволяє фізична форма, студенти відпрацьовують хореографічні підтримки на витягнутих руках: партнерка стрибає на руки партнерові, а той піднімає її над собою на витягнутих руках, утримуючи за талію (партнерка спирається на руки партнера), або під пахви (партнерка жорстко фіксує розведені руки).

Усі вправи виконуються за рахунок м'язової сили партнера та зібраності партнерки. Не можна виконувати вправи, покладаючись на короткочасний ривок.

Запитання для самоперевірки.

1. Де знаходиться центр ваги тіла людини?

Запитання та завдання для самостійної роботи

1. З надійним партнером/партнеркою відпрацюйте такі різновиди переносів: на руках перед собою, на спині, утримуючи руками за ноги, або обплівши руки партнерки собі навколо шиї, на плечах, звисивши по один бік ноги, а по інший – руки.

Література

1. Абрамович О., Кудренко А. Сценічна пластика в контексті сучасного акторського мистецтва. Молодий вчений, 9 (73). 2019. С.133–136.

2. Бусол А., Бусол В., Кроншталь Г., Цибульський М. Сценічний рух як складова професійної підготовки студентів спеціальності акторська майстерність. Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. праць. Вип. 17. Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського. Вінниця : ТОВ «Ландо ЛТД», 2014. С. 34–41.

3. Гусакова Н. М., Штефюк В. Д. Техніка актора як фундаментальний орієнтир пізнання та удосконалення природи професійної діяльності. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. № 2. Київ : ІДЕЯ ПРИНТ, 2020. С. 286–290.

4. Кох І. Основи сценічного руху: 38 урок. К.: Мистецтво. 1966. 104 с.

5. Морозова Г. Сценічний бій (фехтування і пластичні трюки у виставі). К.: Мистецтво, 1972. 143 с.

6. Саган В. А. Акторський тренінг – основа розвитку творчої особистості (дидактика і методика) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. культури і мистецтв. Луганськ : ЛДІКМ, 2011. 184 с.

7. Старостін Ю.О. Сценічний рух як складова професійної підготовки актора. Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К.Карпенка-Карого, [e-journal] 24. 2019. С.75–78.

8. Юдов, М., Альмуваїл, Ф., Білецька, О., Мандзій, І. Особливості сценічного бою в театрі та кіно. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Сценічне мистецтво, 4(2). 2021. С.163–182.

Змістовий модуль 2.

Тема 1. Режисура сценічного бою. Бій без застосування зброї

На початку роботи над сценічним боєм студенти знайомляться з головним принципом сценічного бою – усі удари завдаються повз партнера, маскуючи момент удару. Перегляньте відеоуривки з вистав, або кінофільмів і проаналізуйте які способи маскування ударів використовуються. Проаналізуйте зв'язок між типом ударів і падінням актора.

Запитання для самоперевірки.

1. Які головні принципи сценічного бою ви можете назвати?

Література

1. Абрамович О., Кудренко А. Сценічна пластика в контексті сучасного акторського мистецтва. Молодий вчений, 9 (73). 2019. С.133–136.
2. Бусол А., Бусол В., Кроншталь Г., Цибульський М. Сценічний рух як складова професійної підготовки студентів спеціальності акторська майстерність. Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. праць. Вип. 17. Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського. Вінниця : ТОВ «Ландо ЛТД», 2014. С. 34–41.
3. Гусакова Н. М., Штефюк В. Д. Техніка актора як фундаментальний орієнтир пізнання та удосконалення природи професійної діяльності. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. № 2. Київ : ІДЕЯ ПРИНТ, 2020. С. 286–290.
4. Кох І. Основи сценічного руху: 38 урок. К.: Мистецтво. 1966. 104 с.
5. Морозова Г. Сценічний бій (фехтування і пластичні трюки у виставі). К.: Мистецтво, 1972. 143 с.
6. Саган В. А. Акторський тренінг – основа розвитку творчої особистості (дидактика і методика) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. культури і мистецтв. Луганськ : ЛДІКМ, 2011. 184 с.
7. Старостін Ю.О. Сценічний рух як складова професійної підготовки актора. Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К.Карпенка-Карого, [e-journal] 24. 2019. С.75–78.

8. Юдов, М., Альмувайл, Ф., Білецька, О., Мандзій, І. Особливості сценічного бою в театрі та кіно. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Сценічне мистецтво, 4(2). 2021. С.163–182.

Тема 2. Удари кулаком

Основні види ударів руками прийшли до нас з техніки боксу. Це такі удари як «джеб» - прямий удар, «хук» - широкий удар збоку і «аперкот» - короткий удар знизу. Окрім ударів відпрацьовуються дії студента, що отримує удари – голова жертви удару зміщується в бік, куди завдають удар синхронно з ударом нападника. Усі удари завдаються у площину дальнього для глядача боку від обличчя.

Запитання для самоперевірки.

1. Опишіть детальну техніку ударів «хук», «джеб» та «аперкот».

Запитання та завдання для самостійної роботи

1. Відпрацюйте техніку кожного вивченого удару без партнера. Імітуйте бій з тінню.

2. Відпрацюйте техніку сценічного отримання удару. По команді різкий поворот голови в бік удару.

3. Відпрацюйте кожен різновид удару в парі. Спершу завдаючи, а потім отримуючи удари.

Література

1. Абрамович О., Кудренко А. Сценічна пластика в контексті сучасного акторського мистецтва. Молодий вчений, 9 (73). 2019. С.133–136.

2. Бусол А., Бусол В., Кроншталь Г., Цибульський М. Сценічний рух як складова професійної підготовки студентів спеціальності акторська майстерність. Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. праць. Вип. 17. Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського. Вінниця : ТОВ «Ландо ЛТД», 2014. С. 34–41.

3. Гусакова Н. М., Штефюк В. Д. Техніка актора як фундаментальний орієнтир пізнання та удосконалення природи професійної діяльності. Вісник

Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. № 2.
Київ : ІДЕЯ ПРИНТ, 2020. С. 286–290.

4. Кох І. Основи сценічного руху: 38 урок. К.: Мистецтво. 1966. 104 с.

5. Морозова Г. Сценічний бій (фехтування і пластичні трюки у виставі). К.: Мистецтво, 1972. 143 с.

6. Саган В. А. Акторський тренінг – основа розвитку творчої особистості (дидактика і методика) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. культури і мистецтв. Луганськ : ЛДІКМ, 2011. 184 с.

7. Старостін Ю.О. Сценічний рух як складова професійної підготовки актора. Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К.Карпенка-Карого, [e-journal] 24. 2019. С.75–78.

8. Юдов, М., Альмувайл, Ф., Білецька, О., Мандзій, І. Особливості сценічного бою в театрі та кіно. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Сценічне мистецтво, 4(2). 2021. С.163–182.

Тема 3. Удари ногами

Студенти вивчають прямі удари стопою в груди та обличчя, кругові удари в голову, удари коліном в корпус, добивання коліном суперника, що перебуває на колінах. Головні принципи завдання ударів ногою:

Удар стопою в груди (або голову) завдається у площину повз суперника з дальнього від глядача боку;

Круговий удар в корпус чи голову – завдається розслабленою стопою. Партнер, що отримує удар, мовби інстинктивно піднімає для захисту руку, яка і гальмує силу удару. При цьому корпус продовжує рух, або падіння, чим створює ілюзію, що удар досягнув мети;

Удар коліном в корпус завдається викидом коліна вперед у зону сонячного сплетіння. Амплітуда удару обирається така, щоб не зашкодити партнерові. Удар також може бути пом'якшений долонею захисника, що опинилася між корпусом і ногою нападника;

Добивання коліном виконується в момент, коли згідно композиції бою один і з суперників опиняється на колінах, або просто на рівень нижче від нападника.

Удар виконується повз площину обличчя, або в долоні, заздалегідь підняті для захисту. Голова жертви продовжує амплітуду руху, імітуючи отримання удару.

Запитання та завдання для самостійної роботи

1. Почергово відпрацюйте кожен удар, спершу завдавши, а потім «отримавши» його.
2. Пригадавши удари руками і ногами, скомбінуйте етюд «Побиття» композиційно створивши цілісну історію.

Література

1. Абрамович О., Кудренко А. Сценічна пластика в контексті сучасного акторського мистецтва. Молодий вчений, 9 (73). 2019. С.133–136.
2. Бусол А., Бусол В., Кроншталь Г., Цибульський М. Сценічний рух як складова професійної підготовки студентів спеціальності акторська майстерність. Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. праць. Вип. 17. Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського. Вінниця : ТОВ «Ландо ЛТД», 2014. С. 34–41.
3. Гусакова Н. М., Штефюк В. Д. Техніка актора як фундаментальний орієнтир пізнання та удосконалення природи професійної діяльності. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. № 2. Київ : ІДЕЯ ПРИНТ, 2020. С. 286–290.
4. Кох І. Основи сценічного руху: 38 урок. К.: Мистецтво. 1966. 104 с.
5. Морозова Г. Сценічний бій (фехтування і пластичні трюки у виставі). К.: Мистецтво, 1972. 143 с.
6. Саган В. А. Акторський тренінг – основа розвитку творчої особистості (дидактика і методика) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. культури і мистецтв. Луганськ : ЛДІКМ, 2011. 184 с.
7. Старостін Ю.О. Сценічний рух як складова професійної підготовки актора. Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К.Карпенка-Карого, [e-journal] 24. 2019. С.75–78.

8. Юдов, М., Альмувайл, Ф., Білецька, О., Мандзій, І. Особливості сценічного бою в театрі та кіно. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Сценічне мистецтво, 4(2). 2021. С.163–182.

Тема 4. Захвати й кидки

Ці прийоми являють собою трансформації запозичених з різних видів рукопашної боротьби — самбо, вільної і т. д. Загальний для всіх цих прийомів технічний принцип полягає в тому, що той, хто зазнав захвату, не чинить опору діям партнера, а, навпаки, сам здійснює рухи, що створюють ефект кидка. Той, хто захвачує, із свого боку, роблячи кидок, підтримує партнера, страхуючи його в момент падіння. Безпека кидків багато в чому залежить від уміння групувати тіло при падінні, тому не можна приступати до постановки цих трюків, не перевіривши технічної підготовленості виконавців до падінь. У випадку найменших сумнівів треба провести попередню роботу по навчанню техніки падінь.

Починати навчання кидків слід на гімнастичних матах чи килимках. Найправильніше не пропонувати акторам відразу здійснювати прийом повністю, а спочатку вивчити його окремі елементи. Особливо важливо встановити міру застосування сили при виконанні кидка: вона повинна бути достатньою, щоб кидок здійснився, але значно меншою, ніж вимагається для такого прийому в дійсному житті. При надмірному застосуванні сили падіння буде болісним і навіть небезпечним. Навчання слід провадити при невеликій швидкості рухів.

Захват за руку застосовують для захисту від удару кулаком в обличчя, ножем згори в груди і знизу в живіт, від удару по голові яким-небудь предметом - рукояткою пістолета, каменем, пляшкою і т. д.

Кидок через плече може бути виконаний у двох варіантах: стоячи на весь зріст і стоячи на одному коліні; перший і небезпечніший і складніший за технікою падіння. Захвативши праву руку партнера «у вилку» біля зап'ястка, виконавець кидка робить крок правою ногою вперед, до партнера, розгортаючи корпус правим плечем вперед.

Продовжуючи рух правим плечем вперед, він повертається спиною до партнера і, спружинивши коліньми, підставляє своє праве плече під захоплену руку противника біля пахви, потім притискає руку противника до грудей і робить різкий рух корпусом вперед, нахиляючи тіло якомога нижче, майже під прямим кутом. Партнер у цей момент перекочується по його спині і починає падати на підлогу попереду виконуючого кидок. До моменту падіння партнера той, хто кидає, повинен випрямитись і зробити руками рух догори — цим він допоможе партнерові завершити перекочування й підтримає його при падінні.

Актор, що зазнає кидка, в той момент, коли плече того, хто кидає, виявляється у нього під пахвою, розгортає корпус лівим плечем назад так, щоб створилося положення «спина до спини». У момент, коли той, хто кидає, нахиляється вперед, той, кого кидають, відштовхується ногами від підлоги, згинає коліна, підтягуючи їх до живота й, округливши таким чином спину, перекочується по спині партнера догори, до його правого плеча. Поштовх ногами повинен бути таким, щоб ноги набрали достатньої інерції. Тоді після перекочування через плече партнера ноги першими приземляться і падіння тіла на підлогу буде вже умовним, безболісним.

У процесі перекочування корпус зберігає тенденцію розгортання плечима — тепер ліве плече, рухається вперед, а праве служить точкою опори і центром обертання.

Завдяки цьому той, кого кидають, уникає положення вниз головою і все перекочування здійснюється по діагоналі, що зручніше й безпечніше, ніж повне перевертання через голову.

Запитання та завдання для самостійної роботи

1. Покроково опрацюйте послідовність таких прийомів як: «захват за руку», «кидок через плече», «кидок через стегно», «захват за горло» і визволення з нього, «захват ноги».

Література

1. Абрамович О., Кудренко А. Сценічна пластика в контексті сучасного акторського мистецтва. Молодий вчений, 9 (73). 2019. С.133–136.

2. Бусол А., Бусол В., Кроншталь Г., Цибульський М. Сценічний рух як складова професійної підготовки студентів спеціальності акторська майстерність. Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. праць. Вип. 17. Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського. Вінниця : ТОВ «Ландо ЛТД», 2014. С. 34–41.

3. Гусакова Н. М., Штефюк В. Д. Техніка актора як фундаментальний орієнтир пізнання та удосконалення природи професійної діяльності. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. № 2. Київ : ІДЕЯ ПРИНТ, 2020. С. 286–290.

4. Кох І. Основи сценічного руху: 38 урок. К.: Мистецтво. 1966. 104 с.

5. Морозова Г. Сценічний бій (фехтування і пластичні трюки у виставі). К.: Мистецтво, 1972. 143 с.

6. Саган В. А. Акторський тренінг – основа розвитку творчої особистості (дидактика і методика) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. культури і мистецтв. Луганськ : ЛДІКМ, 2011. 184 с.

7. Старостін Ю.О. Сценічний рух як складова професійної підготовки актора. Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К.Карпенка-Карого, [e-journal] 24. 2019. С.75–78.

8. Юдов, М., Альмуваїл, Ф., Білецька, О., Мандзій, І. Особливості сценічного бою в театрі та кіно. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Сценічне мистецтво, 4(2). 2021. С.163–182.

Тема 5. Композиційна побудова рукопашної сутички

Опанувавши основні прийоми сценічного бою слід звернути увагу на видовищну привабливість поєдинку. Далеко не кожний удар кулаком повергає противника до ніг переможця. Не кажучи вже про те, що удар кулаком не смертельний — в гарячці бою охоплена лють людина менш чутлива до болю, здатна не звертати на нього увагу і продовжувати боротьбу, незважаючи на одержані удари. Звичайно, кожного може вивести з ладу больовий шок, непритомність — але навіть після цього, оговтавшись, витривала людина ще може зберегти здатність до бойових дій.

Одне слово, тут найчастіше вирішує справу не перший удар, що попав у ціль, а їхня загальна кількість - враховуючи, звичайно, й те, в які місця тіла і з якою силою їх нанесено.

Звідси випливає й специфіка композиції сценічного бою без застосування зброї, оскільки він покликаний відтворити картину реальної боротьби з допомогою технічних прийомів, безболісних для акторів, але які створюють зорову ілюзію справжньої бійки. Звичайно, як і в справжній бійці, вони чергуються з промахами й захисними діями. Але треба враховувати, що промахи, невдалі прийоми в рукопашній боротьбі є переконливими тільки в тому випадку, якщо вони не йдуть безперервно один за одним. Крім того довгий ряд ударів, що не досягли цілі, в бійці без зброї мало виразний і в зоровому відношенні.

Однак у сценічній бійці удар не заподіює реальної шкоди незалежно від того, «досяг» він цілі чи «пройшов мимо» неї. Та й затрата фізичних сил у сценічній бійці, будучи сама собою дуже значною, все ж набагато менша, ніж у реальній. Тому, якщо реальна бійка може тривати лише до певної межі, за якою виснажуються сили противників, то в бійці сценічній ця природна межа не така очевидна.

Забуваючи про це, театр часто надто перевищує кількість бойових прийомів, перевантажує ними сцену бійки. Виконавці наносять один одному нищівні удари, кожний з яких здатний скалічити людину, і при цьому не тільки не втрачають боєдатності, але навіть іще більше нарощують темп бою, збільшують силу і різкість рухів. Захоплюючись ефективними прийомами прагнучи зробити сцену максимально захоплюючою і правдоподібною, театр часто переступає межу, за якою ця сама правдоподібність закінчується. Тому більшу увагу слід звернути не на технічність ударів, а на їх правдоподібність, що мусять відповідати створеним образам.

Запитання та завдання для самостійної роботи

1. Створіть бойову схему, що міститиме удари руками і ногами, ухиляння від ударів, захвати з кидками і вдалі вивільнення із них.

2. Зіграйте етюд, що створює передумови до початку бійки. Логічно продовжіть, пам'ятаючи про емоційний стан персонажа, що має впливати і диктувати схему бою.

Література

1. Абрамович О., Кудренко А. Сценічна пластика в контексті сучасного акторського мистецтва. Молодий вчений, 9 (73). 2019. С.133–136.

2. Бусол А., Бусол В., Кроншталь Г., Цибульський М. Сценічний рух як складова професійної підготовки студентів спеціальності акторська майстерність. Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. праць. Вип. 17. Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського. Вінниця : ТОВ «Ландо ЛТД», 2014. С. 34–41.

3. Гусакова Н. М., Штефюк В. Д. Техніка актора як фундаментальний орієнтир пізнання та удосконалення природи професійної діяльності. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. № 2. Київ : ІДЕЯ ПРИНТ, 2020. С. 286–290.

4. Кох І. Основи сценічного руху: 38 урок. К.: Мистецтво. 1966. 104 с.

5. Морозова Г. Сценічний бій (фехтування і пластичні трюки у виставі). К.: Мистецтво, 1972. 143 с.

6. Саган В. А. Акторський тренінг – основа розвитку творчої особистості (дидактика і методика) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. культури і мистецтв. Луганськ : ЛДІКМ, 2011. 184 с.

7. Старостін Ю.О. Сценічний рух як складова професійної підготовки актора. Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К.Карпенка-Карого, [e-journal] 24. 2019. С.75–78.

8. Юдов, М., Альмуваїл, Ф., Білецька, О., Мандзій, І. Особливості сценічного бою в театрі та кіно. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Сценічне мистецтво, 4(2). 2021. С.163–182.

Методи і форми контролю знань

1. Методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, колоквіум, перегляд практичних робіт.

2. Методи письмового контролю: письмове тестування, контрольна робота, конспект першоджерел, індивідуальне завдання

3. Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання і навички, самоаналіз.

Під час практичних занять здійснюється поточний контроль, основне завдання якого – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи.

Основними формами контролю на практичних заняттях є виконання індивідуальних завдань.

Вимоги до письмової роботи

Виконання контрольної роботи необхідне для систематизації, закріплення і розширення теоретичних і практичних знань з дисципліни.

Метою виконання контрольної роботи є: закріплення, поглиблення і узагальнення знань, отриманих студентами під час набуття теоретичних і практичних навичок.

На письмові контрольні роботи виносяться запитання, опрацьовані на лекціях і самостійно. Така форма контролю дозволяє оцінити якість засвоєння студентами теоретичного матеріалу. Контрольні роботи виконують у формі тестів та письмових теоретичних питань.

Загальна система оцінювання курсу

Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів із дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань. Поточний контроль з дисципліни «Сценічний рух» здійснюється на практичних заняттях протягом всього курсу навчання і має за мету перевірку засвоєння студентами змістових модулів навчальної дисципліни та виховання у них постійного прагнення до самовдосконалення. Основні принципи поточного контролю: перевірка якості засвоєння бакалаврами теоретичного матеріалу; перевірка виконання практичного завдання; перевірка

самостійно підготовлених доповідей; перевірка самостійно підготовленого практичного завдання.

Критерії підсумкового контролю.

Оцінка «А» («відмінно»). Студент досконало засвоїв техніку безпеки; студент не тільки впевнено і точно виконує завдання, поставлені педагогом, але й проявляє ініціативу, вносячи творчі доповнення до завдань курсу; демонструє високий рівень теоретичних знань з предмету, користуючись для цього додатковими матеріалами, фаховими статтями та прикладами з театральної та кінематографічної практики; володіє сучасною професійною термінологією; методично грамотно розв'язує запропоновані завдання; творчо підходить до виконання завдань; орієнтується у системі методичних понять, науково правильно їх тлумачить; активно доповнює репетиційну методику власними пропозиціями, активно інтегруючи в репетиційний процес суміжні дисципліни; дотримується професійної етики та дисципліни, виконуючи усі завдання самостійної та індивідуальної роботи вчасно і якісно.

Оцінка «В» («дуже добре»), оцінка «С» («добре»). Студент досконало засвоїв техніку безпеки; виконує завдання із незначними помилками і неточностями техніки, що не несуть небезпеки для партнера. Дисципліновано працює над завданнями педагога, демонструючи сталий прогрес впродовж репетицій. Володіє багажем теоретичних знань і професійною термінологією. Орієнтується в системі методичних понять, але припускається поодиноких несуттєвих помилок у їх тлумаченні; виконав не менше як 3 / 4 усіх завдань самостійної та індивідуальної роботи.

Оцінка «D» («достатньо»), оцінка «Е» («задовільно»). Студент дотримується правил техніки безпеки; виконує завдання курсу із помітними помилками, що потребують їх концентрованого виправлення. Не демонструє ініціативи в самостійній роботі і самостійно не працює над завданнями. Володіє основною професійною термінологією, однак не спроможний підтримати

професійний діалог і нечітко усвідомлює поставлені семестрові завдання; не виконує більш як половини завдань самостійної та індивідуальної роботи.

Оцінка «незадовільно» (складається з двох рівнів складності), а саме: FX – «незадовільно з можливістю повторного складання»; F – «незадовільно з обов'язковим вивченням повторного курсу». Студент не засвоїв головні принципи техніки безпеки і демонструє неорганізовану та недисципліновану поведінку; погане відвідування занять свідчить про відсутність ініціативи в роботі. Завдання курсу не виконуються, або виконуються із значними помилками з відсутністю позитивної динаміки. Завдання для самостійної роботи в більшості не виконуються, або виконуються на стабільно незадовільному рівні. Студент виявляє незнання теоретичного матеріалу та не володіє професійною термінологією

Дотримуйтеся наступних рекомендацій:

1. Ознайомтеся з темою самостійної роботи.
2. З'ясуйте, який саме навчальний матеріал пропонується до розгляду, пригадайте його місце в системі навчального курсу.
3. Уважно прочитайте план заняття, ознайомтеся зі списками запропонованої основної та додаткової літератури.
4. Опрацюйте літературні джерела.
5. Законспекуйте обраний матеріал. Систематизуйте його.

6. Рекомендована література

1. Абрамович О., Кудренко А. Сценічна пластика в контексті сучасного акторського мистецтва. Молодий вчений, 9 (73). 2019. С.133–136.

2. Бусол А., Бусол В., Кроншталь Г., Цибульський М. Сценічний рух як складова професійної підготовки студентів спеціальності акторська майстерність. Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. праць. Вип. 17. Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського. Вінниця : ТОВ «Ландо ЛТД», 2014. С. 34–41.

3. Гусакова Н. М., Штефюк В. Д. Техніка актора як фундаментальний орієнтир пізнання та удосконалення природи професійної діяльності. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. № 2. Київ : ІДЕЯ ПРИНТ, 2020. С. 286–290.

4. Кох І. Основи сценічного руху: 38 урок. К.: Мистецтво. 1966. 104 с.

5. Морозова Г. Сценічний бій (фехтування і пластичні трюки у виставі). К.: Мистецтво, 1972. 143 с.

6. Саган В. А. Акторський тренінг – основа розвитку творчої особистості (дидактика і методика) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. культури і мистецтв. Луганськ : ЛДІКМ, 2011. 184 с.

7. Старостін Ю.О. Сценічний рух як складова професійної підготовки актора. Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К.Карпенка-Карого, [e-journal] 24. 2019. С.75–78.

8. Юдов, М., Альмувайл, Ф., Білецька, О., Мандзій, І. Особливості сценічного бою в театрі та кіно. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Сценічне мистецтво, 4(2). 2021. С.163–182.